

[Sosiaali- ja terveysvaliokunta]

[Sosiaali- ja terveysvaliokunta tiistai 07.04.2026 klo 10.00 / HE 149/2025 vp / Lausuntopyyntö]

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta täydentää asiantuntijalausuntoaan koskien lastensuojelulain muuttamista (HE 149/2025).

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on yhdistänyt hallituksen esityksen laiksi lastensuojelulain muuttamisesta (HE 149/2025 vo) käsittelyyn lakialoitteen LA 22/2024 sekä toimenpidealoitteet TPA 3/2023 vp, TPA 2/2025 vp, TPA 9/2025 vp sekä TPA 16-18/2025 vp. Valiokunta varaa mahdollisuuden täydentää kirjallista asiantuntijalausuntoa asian käsittelyyn yhdistettyjen lakialoitteen ja toimenpidealoitteiden osalta.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto pitää lähtökohtaisesti hyvänä tavoitetta kirkastaa kasvatuksellisten keinojen ja rajoitustoimenpiteiden eroa. LSKL pitää myös hyvänä pyrkimystä ennaltaehkäistä laitoksissa syntyviä turvallisuusriskejä. Sijaishuollon arjen on oltava käytännön tasolla toimivaa ja turvallista kaikille perhehoidossa ja laitoksessa oleville lapsille. LSKL kuitenkin muistuttaa, että sijaishuoltoa tulisi kehittää kokonaisvaltaisesti. Sijaishuoltoa, sijaishuollon erityisosaamista sekä kasvatuksellista orientaatiota tulisi kehittää ja tarkastella kansallisella tasolla.

Lastensuojelun Keskusliitto muistuttaa myös, että sijaishuollon tulee olla ennen kaikkea rajoitustietoista – ei rajoituskeskeistä. Menneisyystutkimuksesta¹ ja EOA:n tarkastusraporteista tiedämme, ettei sijaishuolto ole aina onnistunut olemaan lain hengen mukaista, turvallista ja lapsen oikeuksia kunnioittavaa. Kansallisella tasolla tulee välttää sellaista kehityskulkua, jossa haavoittuvassa asemassa olevan lapsen oikeusturvaa lainsäädännöllisesti heikennetään. Ammattilaisilla tulisi olla riittävän syvä ymmärrys perus- ja ihmisoikeuksista ja rajoittamisen yleisistä edellytyksistä.

¹ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/34a656cf-9dd2-4bc0-a5f4-c05747f896a0>

Lakialoite LA 22/2024 vp

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään lastensuojelulakia muutettavaksi siten, että sijaishuollossa mahdollistetaan lyhytaikainen puhelimen käyttörajoitus ilman, että tätä varten olisi tehtävä erillistä päätöstä, laajennetaan lastensuojelulaitosten henkilökunnan mahdollisuuksia toteuttaa henkilötarkastuksia ja pidennetään liikkumisvapauden rajoittamisen enimmäisaikaa. Lastensuojelulain 11 luvun 65 §:n 3 momentti muutetaan siten, että lapsen puhelin voidaan ottaa haltuun ilman päätöstä, jos kyse on lyhytaikaisesta, enintään 12 tuntia kestävästä puhelimen käytön rajoittamisesta. Lastensuojelulain 11 luvun 66 §:n 1 momentti muutetaan siten, että henkilötarkastuksen tekemiseksi riittäisi syy epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä. Lastensuojelulain 11 luvun 69 §:n 2 momentti muutetaan siten, että lastensuojelulaitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön päätettävissä olevan lapsen liikkumisvapauden rajoittamisen lastensuojelulaitoksessa enimmäisaika pidennetään nykyisestä 7 vuorokaudesta 30 vuorokauteen. Lisäksi aloitteessa esitetään, että yhtä jaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 90 vuorokautta nykyisen 30 vuorokauden sijaan.

Lastensuojelun Keskusliiton näkemys:

Lastensuojelulain 11 luvun 65 §:n 3 momentti muutetaan siten, että lapsen puhelin voidaan ottaa haltuun ilman päätöstä, jos kyse on lyhytaikaisesta, enintään 12 tuntia kestävästä puhelimen käytön rajoittamisesta.

- LSKL pitää hyvänä esitysluonnoksen tavoitetta siitä, että sijaishuollossa olevan lapsen kasvatuksen, huolenpidon ja valvonnan toteuttamiseksi lapselle voidaan hänen vastustuksestaan huolimatta asettaa rajoja lapsen kasvatuksen ja kehityksen turvaamiseksi.
- Lisäksi LSKL katsoo lähtökohtaisesti hyväksi, että kasvatuksellisten keinojen ja rajoitusten välistä eroa pyritään kirkastamaan, sillä tulkinnalliset vaikeudet ovat aiheuttaneet haasteita lastensuojelun arjessa.
- LSKL katsoo, että lapsen puhelimen ottaminen pois esimerkiksi unirytmien turvaamiseksi, ilman erillistä rajoituspäätöstä voi olla lapsen edun mukaista ja perusteltua. Unirytmien häiritsevien esineiden tilapäinen poisottaminen tai sosiaalisen median käytön tai muun sähköisen viestinnän kohtuullinen rajaaminen voi tulla kyseeseen, mikäli lapsi toiminnallaan haittaa psyykkistä tai fyysistä hyvinvointiaan tai vaarantaa sosiaalista kehitystään.
- LSKL kuitenkin muistuttaa, että ehdotettu sääntely voi johtaa lapsen oikeuksien kannalta ongelmallisiin tulkintoihin, mikäli puhelimen käyttöä rajataan kasvatuksellisesti liian kevyin

perustein. Sääntely voi johtaa myös siihen, että puhelin otetaan pois nuorelta rangaistuksenomaisesti.

- Kasvatuksellisten keinojen sääntely lain tasolla ylipäänsä on haastavaa, eikä välttämättä takaa toimivaa ja lapsen oikeusturvan kannalta ongelmatonta ja turvallista sijaishuoltoa.
- LSKL katsoo, että mikäli kasvatukselliset keinot halutaan tuoda lastensuojelulakiin, sääntely pitäisi olla riittävän täsmällistä lapsen oikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseksi. Kasvatuksellinen rajaaminen ja sen sisältö tulisi määritellä selkeästi. LSKL katsoo riskinä olevan, että oikeus ottaa puhelimen pois kasvatuksellisenä keinona voi johtaa lapsen oikeuksia rikkoviin tulkintoihin tai käytänteisiin.

66 § Henkilöntarkastus: Jos on syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, hänelle saadaan asian tutkimiseksi tehdä henkilöntarkastus.

- LSKL pitää lähtökohtaisesti tärkeänä tavoitteena sitä, että lastensuojelulaitoksessa olevien kaikkien lasten turvallisuutta edistetään esimerkiksi siten, ettei laitoksen tiloihin kulkeudu esimerkiksi päihteitä ja teräaseita. Tiedämme, että sijaishuollon toimintaympäristössä on enenevästi kohdattu väkivaltaa ja laitosympäristössä pitäisi pystyä suojelemaan kaikkia lapsia.²
- LSKL kuitenkin katsoo, että sääntely koskien henkilöntarkastusta tulisi olla riittävän selkeää, jottei tulkinta johda lapsen oikeuksia loukkaavaan käytäntöön, kuten perusteettomaan ja säännölliseen henkilöntarkastukseen silloinkin, kun sille ei tosiasiaassa ole aihetta.
- Lisäksi käytäntöä on arvioitava ja valvottava tiukasti.

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen: Laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi päättää yhteensä enintään 30 vuorokautta kestävästä liikkumisvapauden rajoittamisesta. Jos rajoittamista on tarpeen jatkaa tai jos rajoitus alun perin määrätään 30 vuorokautta pidemmäksi ajaksi, rajoittamisesta tekee päätöksen 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Asiasta on viipymättä ilmoitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle päätöksen tekemistä varten. Yhtäjaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 90 vuoro kautta.

- LSKL ei kannata päätöksenteko-oikeuden laajentamista siten, että jatkossa laitoksen henkilökunta voisi tehdä 30 vrk kestävästä liikkumisvapauden rajoituspäätöksen aikaisemman 7 vrk kestävästä päätöksestä sijaan. Liikkumisvapauden rajoittamisella puututaan merkittäväällä tavalla lapsen perusoikeuksiin. Päätöksenteon alistaminen sosiaalityöntekijälle 7 vrk:n jälkeen turvaa lapsen oikeusturvan parempaa toteutumista, kun kokonaisuutta arvioidaan myös sosiaalityöntekijän toimesta.

² (mm. Tiili & Kuokkanen, Lapsen vuoksi).

- LSKL ymmärtää, että sijaishuollossa kohdataan tilanteita, joissa nykyinen max. 30 vrk liikkumisvapauden rajoittaminen ei ole ollut riittävää lapsen turvallisen sijaishuollon toteuttamisen näkökulmasta. Sijaishuollon arjessa muodostuu tilanteita, joissa lapset joutuvat siirtymään EHO:lle, jotta liikkumista voidaan rajata pidemmän ajan, sen sijaan, että huolenpitoa voitaisiin jatkaa olemassa olevassa sijaishuoltopaikassa.
- LSKL muistuttaa, että mikäli liikkumisvapautta jatkossa olisi mahdollista rajoittaa jopa 90 vrk ajan, tulisi siihen olla lakiin kirjattuna selkeät ja erityiset perusteet.
- LSKL muistuttaa myös sijaishuollon lapsenoikeusperustaisen toimintakulttuurin vahvistamisesta. Kiinnipitävä ympäristö syntyy ennen kaikkea lapsen oikeuksia kunnioittavasta sijaishuollon arjesta ja aidosta välittämisestä - ei tiukemmista rajoituskeinoista.
- LSKL pitää tärkeänä riittävää ja säännöllistä ammattilaisten kouluttamista siitä, mitä voidaan pitää kasvatuksellisenä rajaamisena ja kasvatuksellisinä keinoina.
- LSKL muistuttaa myös riittävästi ohjaus- ja valvontaviranomaisten ennakollisesta ohjauksesta ja riittävistä resursseista ohjaus- ja valvontatyöhön. Kentän toimijoiden ja ohjaus- ja valvontatyötä tekevien tahojen riittävä keskustelu sijaishuollon arjen tilanteista on tärkeää, jottei lapsen oikeuksia rikkovia tilanteita pääse syntymään

Toimenpidealoite TPA 9/2025 vp

Toimenpidealoite hatkanuorten etsimisen ja palauttamisen tehostamisesta laajentamalla lastensuojelulaitosten henkilöstön, vartijoiden sekä poliisin toimivaltuuksia.

Ehdotus: että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin hatkanuorten etsimisen ja palauttamisen tehostamiseksi laajentamalla lastensuojelulaitosten henkilöstön kiinniotto-oikeuksia, myöntämällä vartijoille oikeus tarkastaa henkilöllisyys sekä poliisille hatkanuorten kiinniotto-oikeus ja hatkanuoria koskeva erikoisryhmä.

Toimenpidealoite TPA 16/2025 vp

Toimenpidealoite lastensuojelun sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten suojelemisesta hatkaamistilanteissa ja ennakoidun puuttumisen mahdollistamisesta vaaratilanteiden estämiseksi

Esitys: että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mahdollistaakseen hatkaamiseen puuttumisen riittävän nopeasti laajentamalla virka-avun pyytämiseen oikeutettujen tahojen piiriä, hankaamistilanteiden kiinniotto-oikeuden täsmentämiseksi lainsäädännössämme ja mahdollistaakseen ennakollisen puuttumisen ja yhteydenpidon rajoittamisen nykyistä paremmin.

Lastensuojelun Keskusliiton näkemys:

- LSKL näkee riskinä, että oikeus puuttua lapsen fyysiseen koskemattomuuteen voi johtaa lapsen oikeuksia rikkoviin tulkintoihin tai käytänteisiin. Tämä vaatii henkilöstön laajaa kouluttamista, jotta voimakeinot on suhteutettu tilanteisiin oikein.
- Tällä hetkellä ongelmana on, ettei lapsia etsi aktiivisesti välttämättä kukaan. Vastuu eri viranomaisten välillä on epäselvää, saattaa viivästyä tai olla olematonta. Lainsäädäntö mahdollistaa nyt tulkintaerot. Alueelliset erot voivat olla merkittäviä. Hatkanneen lapsen etsimistä ja vastuun jakoa tilanteessa tulee selkeyttää ja koordinoina.
- Hatkaamisen ennaltaehkäisyä ja tilanteen käsittelyä tapahtuneen jälkeen tulee kehittää.
- LSKL pitää hyvänä ehdotusta, että kiinniotto-oikeudesta lapsen palauttamiseksi takaisin lastensuojelulaitokseen tulisi säätää nimenomaisesti ja täsmällisesti laissa. LSKL katsoo, että konkreettisella lapsikohtaisella etsintä- ja palauttamissuunnitelmalla voidaan tukea määrätietoista työskentelyä luvattoman poissaolon jatkumisen estämiseksi ja lapsen löytämiseksi.
- Lasten ikätasoiset tarpeet tulee huomioida myös luvatta poistumisen käytännöissä. Lisäksi säätelyssä on huomioitava, että suuri osa luvatta poistumisista tai muista kriittisistä tilanteista tapahtuu virka-ajan ulkopuolella, joka haastaa toimivaltuuksia ja -mahdollisuuksia.
- LSKL kannattaa ehdotusta lisätä lastensuojelulakiin sisällöllisesti täsmällinen säännös poliisin virka-avusta. Virka-avun pyytämismahdollisuus laajennettaisiin yksityisen lastensuojelulaitoksen johtajalle tai hänen määräämälleen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla, lasta etsivällä työntekijällä. Lastensuojelulaitoksen työntekijöille säädettäisiin oikeus fyysisesti ohjata lapsi kuljetusvälineeseen laitosalueen ulkopuolella. Ohjaus ei saisi sisältää voimankäyttöä.
- Lisäksi LSKL kehottaa miettimään tarkasti, miten lakia muutetaan, jotta saadaan reunaehdot, kuten muiden kuin ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa olevien sijaishuoltopaikoistaan poissa olevien lasten paikannus toteutetaan. Liittyykö tähän riskejä kyseisten lasten tietosuojaan tai yksityisyyden suojaan liittyen, jos tiedot jaetaan laajalle viranomaisverkostolle tai esimerkiksi vartijoille?
- LSKL pitää sinällään hyvänä hatkaamiseen keskittyvän osaamisen lisääntymistä poliisissa ja mahdollisen erityisryhmän perustamista. Samalla tulisi huolehtia, että vastaavaa osaamista ja moniammatillista toimintakulttuuria vahvistetaan koko maassa.

Toimenpidealoite TPA 17/2025 vp

Toimenpidealoite lastensuojelulain muuttamisesta siten, että lapselle ei kerry käyttövaroja hatkassaoloajalta.

Esitys: että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin käyttövaroja koskevan 55 §:n muuttamiseksi siten, että käyttövaroja ei kerry maksettavaksi karkumatkalla olon ajalta.

Lastensuojelun Keskusliiton näkemys:

- Käyttövarat ovat lapsen oikeus, emme näe näiden eväämistä hyvänä kasvatukseen sijaishuollossa. Tämä vaatisi erityistä säätelyä, henkilöstöresursseja ja yhdenvertaisten käytäntöjen luomista sijaishuollossa. Riskinä on, että rahaa hankitaan muilla keinoin tai lapsi ja nuori altistuu hyväksikäytölle kasvaa.
- Tulisi panostaa siihen, että sijaishuolto olisi vaikuttavaa ja siellä olisi asioita, jotka kiinnittävät nuoren paikkaan ja ihmisiin ja kynnys hatkaamiseen näillä keinoin nousisi.

Toimenpidealoite TPA 3/2023 vp

Ehdotus; että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kokonaisuudistaakseen lastensuojelulakia.

Lastensuojelun Keskusliiton näkemys:

- Kannatamme edelleen huolellisesti valmisteltua kokonaisuudistusta, jossa huomioidaan oheislainsäädäntö ja osallistetaan laajasti eri toimijoita.

Toimenpidealoite TPA 2/2025 vp

Toimenpidealoite älypuhelisten ja muiden digilaitteiden käytön rajoittamisesta sijaishuollossa

Ehdotus: että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin virallisten kansallisten älypuhelisten ja muiden digilaitteiden käyttöä koskevien suositusten luomiseksi sekä älypuhelisten ja muiden digilaitteiden käytön rajoittamiseksi sijaishuollossa.

Lastensuojelun Keskusliiton näkemys:

- LSKL ei näe aiheelliseksi laatia erillisiä suosituksia sijaishuoltoon. Digilaitesuositukset on julkaistu 0-13 vuotiaille [Digisuositukset lapsille ovat valmiit – omia älypuhelimia ei suositella alle 13-vuotiaille - THL](#). Vuonna 2026 suositukset laaditaan 14-18 vuotiaille. Yleiset suositukset koskevat myös sijaishuollossa asuvia nuoria.
- Sijaishuollossa, niin lastensuojelulaitoksissa kuin perhehoidossa on hyvä käydä keskustelua ja kouluttaa henkilökuntaa tai perhehoitajia kasvatuksellisiin keinoihin ohjata lapsia digilaitteiden turvalliseen käyttöön.

- LSKL pitää hyvänä esitysluonnoksen tavoitetta siitä, että sijaishuollossa olevan lapsen kasvatuksen, huolenpidon ja valvonnan toteuttamiseksi lapselle voidaan hänen vastustuksestaan huolimatta asettaa rajoja lapsen kasvatuksen ja kehityksen turvaamiseksi.
- Lisäksi LSKL katsoo lähtökohtaisesti hyväksi, että kasvatuksellisten keinojen ja rajoitusten välistä eroa pyritään kirkastamaan, sillä tulkinnalliset vaikeudet ovat aiheuttaneet haasteita lastensuojelun arjessa.
- LSKL katsoo, että lapsen puhelimen ottaminen pois esimerkiksi unirytmien turvaamiseksi, ruokailun ajaksi, läksyjen tekoa rauhoittamaan sekä ikärajojen mukaista sosiaalisen median käyttöä, ilman erillistä rajoituspäätöstä, voi olla lapsen edun mukaista ja perusteltua. Unirytmien haittaavien esineiden tilapäinen poisottaminen tai sosiaalisen median käytön tai muun sähköisen viestinnän kohtuullinen rajaaminen voi tulla kyseeseen, mikäli lapsi toiminnallaan haittaa psyykkistä tai fyysistä hyvinvointiaan tai vaarantaa sosiaalista kehitystään.
- LSKL kuitenkin muistuttaa, että ehdotettu sääntely voi johtaa lapsen oikeuksien kannalta ongelmallisiin tulkintoihin, mikäli puhelimen käyttöä rajataan kasvatuksellisesti liian kepein perustein. Sääntely voi johtaa myös siihen, että puhelin otetaan pois nuorelta rangaistuksenomaisesti.
- Kasvatuksellisten keinojen sääntely lain tasolla ylipäänsä on haastavaa, eikä välttämättä takaa toimivaa ja lapsen oikeusturvan kannalta ongelmattonta ja turvallista sijaishuoltoa.
- LSKL katsoo, että mikäli kasvatukselliset keinot halutaan tuoda lastensuojelulakiin, sääntely pitäisi olla riittävän täsmällistä lapsen oikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseksi. Kasvatuksellinen rajaaminen ja sen sisältö tulisi määritellä selkeästi. LSKL katsoo riskinä olevan, että oikeus ottaa puhelimen pois kasvatuksellisenä keinona voi johtaa lapsen oikeuksia rikkoviin tulkintoihin tai käytänteisiin.

Toimenpidealoite TPA 18/2025 vp

Toimenpidealoite sijaishuollon työntekijöiden velvollisuudesta ja oikeudesta puuttua lasten tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön.

Ehdotus: että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin laajentaakseen sijaishuollon työntekijöiden velvollisuutta ja oikeutta puuttua lasten tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön.

Lastensuojelun Keskusliiton näkemys:

- LSKL pitää hyvänä, että henkilöntarkastus olisi mahdollista jatkossa tehdä myös tupakkalain 118 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden laitokseen kulkeutumisen estämiseksi.

